

overbleef,
ing en ver-
spreken

daar neder,
die man nu
gen, dat hij
lag; en dat
hij bij Gees-
dat Woord
t een indruk
en man ge-
n alsof nog
ten en apos-

dere smaak,
erwervelijke

lijke getuige-
uigenis niet
bij de apos-
althans wat

a moet niet
ere komen.
den Vader,
est uitgaan.
a zoo door-
hij uitroept,
maar veel
gelooven en
leilige Geest

swerkingen
verken, wer-
re en hoor-
de teedere,
vordingen en
m opdeden,
che vrouw,
loofden om
deze gees-
ten hebben,
Getuige op
lelijke leven
aansluiten.
bevinding in
t uitspreken
e in hen en
t zegel des

wel slechts
daar geen
et. Ook zij
van zulk een
a steeds be-
pen ter be-

in de onder-
k verwekte
gt er schier
plattengrond
e precies in
aat en elk
ig.

erwervelijke
kele Schrift-
t met wat
sloeg, om
e recht van
steopenba-

in verband
e dieper in-
oederessen,

de werking
alleen die
kerheid en
in levenden

Alles dringt
Geesteswer-

nt niet van
omging in
kten.

er komt niet
k hem toe,
uigenis des

l beter dan
t aanleeren
t zich afzon-

Geestes te

tegen den
en wie vrij
en Heiligen

Bij tiental-
dragers, en
te personen
en des Hei-

Sacrament,
Laat in een
a opstaan,
Geestes te
al spreken,
geestelijk
nst liebt ge
en aposto-
ge niet bij
Geest die

men dan in

aar in alle

door geen

geacht, de
iet één en

t de vrome
getint zijn,
afde punt
Kvakers in
derwerpe-
e mannen
d belijden,
sochmaars
ijk accor-

Kerk en School.

III.

Nog een derde gezichtspunt eischt toelichting; men kan ook zijn uitgangspunt kiezen in den onderwijzer.

Het gaat toch niet aan, waar van de school sprake is, wel op ouders en kinderen, op Kerk en Overheid te letten, maar den onderwijzer, die hoofd van het organisme der school is, voorbij te gaan.

Men versta ons wel.

Een onderwijzer kan een knecht wezen, evengoed als een predikant dit zijn kan.

Als in Rusland een rijk adellijk heer, om geen last van de kerk te hebben, er op zijn kast een eigen poep op nabouwt voor allerlei geestelijke officien, dan bedient die priester of poep geen ambt, maar doet knechtelijke dienst voor geld bij dien man van aanzien.

En zoo nu ook zijn er toestanden, dat de onderwijzer een huurling is, die voor het bewijzen van zekere diensten betaald wordt.

Naast den poep vindt men dan ook op zulke kasteelen in Rusland veel personen om de kinderen te onderwijzen, die vaak even gedemoraliseerd als de poep, eenvoudig geen paedagogen- en knechtenwerk doen.

Op boerderijen in Transvaal komt meer dan eens hetzelfde verschijnsel voor.

En ook hier te lande is het knechtelijk onderwijzen zoo weinig onbekend, dat menig groot heer in vroeger eeuw, die over de school te zeggen had, er zijn afgedankten koetsier of palefrenier als meester in plaatste. Dan was hij van het koetsierspensioen af, en wie niet goed meer was voor zijn paarden, kon licht nog goed genoeg voor de dorpsjongd zijn.

Dit geldt niet alleen voor de bestuurs-school, maar evenzoo voor de beroeps-school.

Weigert nu een onderwijzer zich hierin naar het oordeel der kerk te voegen, dan moet de kerkeraad beoordeelen, of de afwijking belangrijk en gewichtig genoeg is, en ernstig gevaar voor de gemeente oplevert.

Oordeelt hij dit alzoo te zijn, dan moet hij de ouders waarschuwen tegen het gevaar, waaraan ze hun kinderen, door ze naar zulk een school te zenden, blootstellen. Dan gaat het hard tegen hard.

De onderwijzer wil zich niet voegen, en toch moet de kerkeraad voor het zaad der kerk waken.

Ging toch zulk een toestand door, dan zou de school tegenkerk worden, en de onderwijzer een buiten-ambtelijk tegenpredikant.

Een onzalige toestand, die feitelijk jarenlang aldus in menig dorp bestaan heeft, en door de geestelijke en kerkrechtelijke ellende der kerk tijdelijk niet verbeterd worden kan.

In dorpen toch waar de kerk geheel van de waarheid afging, en de ouders nochtans voor hun kinderen Christelijke opvoeding verlangden, sprak het vanzelf, dat de predikant het vertrouwen verloor, dat dat vertrouwen van den onderwijzer overging, en dat geen waarschuwing van den kerkeraad zou geholpen hebben, overmits de ouders in de Christelijke school juist met opzet een soort tegenkerk vestigden.

Rekent ge daarentegen met goede en normale verhoudingen, zoodat de kerk is wat ze zijn moet, en dus het vertrouwen der Christenouders bezit, dan spreekt het vanzelf, dat een school als tegenkerk aanstonds een kettersch karakter zou erlangen, en hoogst gevaarlijk zou worden; maar dan ook op de eerste waarschuwing van den kerkeraad zoogoed als ontvolkt zou zijn.

Nu zal intusschen niemand staande houden, dat zulk een gaan van hard tegen hard wenschelijk is.

Zulk een strijd zou kwaad bloed zetten en de gemeente storen in haar rust. Iets wat daarom vooral zoo verderfelijk zou zijn, overmits de kleine kinderen er in gemengd moesten worden, en hun opvoeding er schade bij zou lijden.

Just uit dien hoofde is het daarom en voor den onderwijzer en voor de kerk beiden zoo gewenscht, dat men dezen strijd van hard tegen hard mijde, en bij onderlinge overeenkomst tot een regeling gerake, die al zulk geharrewar afsnijdt.

De onderwijzer geeft daarom zijn zelfstandigheid niet prijs, maar eert en bevestigt die juist, zoo hij bij overeenkomst, d. i. als zelfstandig persoon, op regeling van de samenwerking met de kerk aandringt, en deze niet bemoeilijkt, maar veel eer vlot loopen doet.

Dit nu kan op velerlei wijze geschieden. Het kan zoo geschieden, dat de onderwijzer zich door den kerkeraad onderzoeken late en de aanstelling als catechiseermeester zoekt.

Het kan gevonden, door van den kerkeraad toezicht op de school, in zake de religie, te verzoeken.

Het is tot stand te brengen, door den kerkeraad medezeggenschap in het bestuur te verleenen.

Of op welke wijze men ook wil.

Maar wat men nu hier ook verkrijgt, altoos zal de onderwijzer er wel bij varen, indien hij niet poogt de grenzen tusschen school en kerk te doen verflauwen, maar die grenzen stipt eerbiedigt.

Want vergeet niet, als het op een strijd tusschen school en kerk gaat, is op het terrein van het lager onderwijs, onder Christenouders, de school altoos de zwakker en blijft aan de kerk de overwinning.

Wat nu kan op velerlei wijze geschieden. Het kan zoo geschieden, dat de onderwijzer zich door den kerkeraad onderzoeken late en de aanstelling als catechiseermeester zoekt.

Het kan gevonden, door van den kerkeraad toezicht op de school, in zake de religie, te verzoeken.

Het is tot stand te brengen, door den kerkeraad medezeggenschap in het bestuur te verleenen.

Of op welke wijze men ook wil.

Maar wat men nu hier ook verkrijgt, altoos zal de onderwijzer er wel bij varen, indien hij niet poogt de grenzen tusschen school en kerk te doen verflauwen, maar die grenzen stipt eerbiedigt.

Want vergeet niet, als het op een strijd tusschen school en kerk gaat, is op het terrein van het lager onderwijs, onder Christenouders, de school altoos de zwakker en blijft aan de kerk de overwinning.

Wat nu kan op velerlei wijze geschieden. Het kan zoo geschieden, dat de onderwijzer zich door den kerkeraad onderzoeken late en de aanstelling als catechiseermeester zoekt.

Het kan gevonden, door van den kerkeraad toezicht op de school, in zake de religie, te verzoeken.

Het is tot stand te brengen, door den kerkeraad medezeggenschap in het bestuur te verleenen.

Of op welke wijze men ook wil.

Maar wat men nu hier ook verkrijgt, altoos zal de onderwijzer er wel bij varen, indien hij niet poogt de grenzen tusschen school en kerk te doen verflauwen, maar die grenzen stipt eerbiedigt.

Want vergeet niet, als het op een strijd tusschen school en kerk gaat, is op het terrein van het lager onderwijs, onder Christenouders, de school altoos de zwakker en blijft aan de kerk de overwinning.

Iets waarvan nog blijkt, dat de predikant gemeenlijk nadruk zal leggen op zijn particuliere voorstelling van de waarheid, en den meester zal willen dwingen, om zich daar naar te voegen.

In dat alles is nu zeer zeker een deel van waarheid niet te miskennen, maar steek houdt daarom de conclusie uit de paedagogische zelfstandigheid van den onderwijzer getrokken allerminst.

Vooreerst niet, overmits de onderwijzer ook als zoodanig lid der kerk blijft en als zoodanig aan het toezicht van zijn kerkeraad onderworpen is.

Maar ook ten tweede niet, omdat de kerkeraad niet onverschillig zijn kan of mag omtrent de godsdienstige vorming van het zaad der kerk, en toezicht moet uitoefenen, dat deze vorming niet afleide van het spoor der waarheid.

Op het punt waar de godsdienstige vorming zich in het schoolonderwijs mengt, is de grens bereikt, waar het zelfstandig terrein van den onderwijzer ophoudt, en begint het terrein, waarop de kerk van Christus meestersse is.

Het eri en gebied van den onderwijzer is de opleiding voor de burgerlijke samenleving, en voor wat terrein aangaat is de onderwijzer soeverein in eigen kring. Maar even soeverein als de onderwijzer in zijn kring, is de kerk dit op haar erf.

Weet zij derhalve dat de onderwijzer zich opwerpt voor het onderwijs ook in de Christelijke religie, dan is het haar recht en plicht om zich te vergewissen, hoe hij als lid der kerk hierbij te werk gaat. Ze kan hem hiervan rekenschap vragen. En zoo hij blijkt hierin tegen de waarheid in te gaan, moet zij hem in het rechte spoor terugleiden.

Dit geldt niet alleen voor de bestuurs-school, maar evenzoo voor de beroeps-school.

Weigert nu een onderwijzer zich hierin naar het oordeel der kerk te voegen, dan moet de kerkeraad beoordeelen, of de afwijking belangrijk en gewichtig genoeg is, en ernstig gevaar voor de gemeente oplevert.

Oordeelt hij dit alzoo te zijn, dan moet hij de ouders waarschuwen tegen het gevaar, waaraan ze hun kinderen, door ze naar zulk een school te zenden, blootstellen.

Dan gaat het hard tegen hard.

De onderwijzer wil zich niet voegen, en toch moet de kerkeraad voor het zaad der kerk waken.

Ging toch zulk een toestand door, dan zou de school tegenkerk worden, en de onderwijzer een buiten-ambtelijk tegenpredikant.

Een onzalige toestand, die feitelijk jarenlang aldus in menig dorp bestaan heeft, en door de geestelijke en kerkrechtelijke ellende der kerk tijdelijk niet verbeterd worden kan.

In dorpen toch waar de kerk geheel van de waarheid afging, en de ouders nochtans voor hun kinderen Christelijke opvoeding verlangden, sprak het vanzelf, dat de predikant het vertrouwen verloor, dat dat vertrouwen van den onderwijzer overging, en dat geen waarschuwing van den kerkeraad zou geholpen hebben, overmits de ouders in de Christelijke school juist met opzet een soort tegenkerk vestigden.

Rekent ge daarentegen met goede en normale verhoudingen, zoodat de kerk is wat ze zijn moet, en dus het vertrouwen der Christenouders bezit, dan spreekt het vanzelf, dat een school als tegenkerk aanstonds een kettersch karakter zou erlangen, en hoogst gevaarlijk zou worden; maar dan ook op de eerste waarschuwing van den kerkeraad zoogoed als ontvolkt zou zijn.

Nu zal intusschen niemand staande houden, dat zulk een gaan van hard tegen hard wenschelijk is.

Zulk een strijd zou kwaad bloed zetten en de gemeente storen in haar rust. Iets wat daarom vooral zoo verderfelijk zou zijn, overmits de kleine kinderen er in gemengd moesten worden, en hun opvoeding er schade bij zou lijden.

Just uit dien hoofde is het daarom en voor den onderwijzer en voor de kerk beiden zoo gewenscht, dat men dezen strijd van hard tegen hard mijde, en bij onderlinge overeenkomst tot een regeling gerake, die al zulk geharrewar afsnijdt.

De onderwijzer geeft daarom zijn zelfstandigheid niet prijs, maar eert en bevestigt die juist, zoo hij bij overeenkomst, d. i. als zelfstandig persoon, op regeling van de samenwerking met de kerk aandringt, en deze niet bemoeilijkt, maar veel eer vlot loopen doet.

Dit nu kan op velerlei wijze geschieden. Het kan zoo geschieden, dat de onderwijzer zich door den kerkeraad onderzoeken late en de aanstelling als catechiseermeester zoekt.

Het kan gevonden, door van den kerkeraad toezicht op de school, in zake de religie, te verzoeken.

Het is tot stand te brengen, door den kerkeraad medezeggenschap in het bestuur te verleenen.

Of op welke wijze men ook wil.

Maar wat men nu hier ook verkrijgt, altoos zal de onderwijzer er wel bij varen, indien hij niet poogt de grenzen tusschen school en kerk te doen verflauwen, maar die grenzen stipt eerbiedigt.

Want vergeet niet, als het op een strijd tusschen school en kerk gaat, is op het terrein van het lager onderwijs, onder Christenouders, de school altoos de zwakker en blijft aan de kerk de overwinning.

Wat nu kan op velerlei wijze geschieden. Het kan zoo geschieden, dat de onderwijzer zich door den kerkeraad onderzoeken late en de aanstelling als catechiseermeester zoekt.

Het kan gevonden, door van den kerkeraad toezicht op de school, in zake de religie, te verzoeken.

Het is tot stand te brengen, door den kerkeraad medezeggenschap in het bestuur te verleenen.

Of op welke wijze men ook wil.

Maar wat men nu hier ook verkrijgt, altoos zal de onderwijzer er wel bij varen, indien hij niet poogt de grenzen tusschen school en kerk te doen verflauwen, maar die grenzen stipt eerbiedigt.

Want vergeet niet, als het op een strijd tusschen school en kerk gaat, is op het terrein van het lager onderwijs, onder Christenouders, de school altoos de zwakker en blijft aan de kerk de overwinning.

Wat nu kan op velerlei wijze geschieden. Het kan zoo geschieden, dat de onderwijzer zich door den kerkeraad onderzoeken late en de aanstelling als catechiseermeester zoekt.

Het kan gevonden, door van den kerkeraad toezicht op de school, in zake de religie, te verzoeken.

Het is tot stand te brengen, door den kerkeraad medezeggenschap in het bestuur te verleenen.

Of op welke wijze men ook wil.

Maar wat men nu hier ook verkrijgt, altoos zal de onderwijzer er wel bij varen, indien hij niet poogt de grenzen tusschen school en kerk te doen verflauwen, maar die grenzen stipt eerbiedigt.

Want vergeet niet, als het op een strijd tusschen school en kerk gaat, is op het terrein van het lager onderwijs, onder Christenouders, de school altoos de zwakker en blijft aan de kerk de overwinning.

Wat nu kan op velerlei wijze geschieden. Het kan zoo geschieden, dat de onderwijzer zich door den kerkeraad onderzoeken late en de aanstelling als catechiseermeester zoekt.

Het kan gevonden, door van den kerkeraad toezicht op de school, in zake de religie, te verzoeken.

Het is tot stand te brengen, door den kerkeraad medezeggenschap in het bestuur te verleenen.

roepen, waarop de censuur van onze kinder-literatuur zal ter sprake komen.

Zij het ook ons vergund mits deze een verklaring van sympathie met dit plan in te zenden.

Immers het onderwerp is der behandeling overwaard.

Op wat wijs ook, zekere keur en toedicht is noodig, en ook de pers kan zich aan deze materie niet onttrekken, wijl zij vooral te dezen opzichte schuld heeft te bijlijden.

Had toch de pers in onze dag- en week-bladen haar taak naar eisch vervuld, zou de behoefte aan keur door een onafhankelijke commissie niet zijn opgekomen.

In strijd hiermed moet echter beelden, dat onze pers zich gemeenlijk niet bewust lijkt te zijn van de ernstige taak, waartoe recessie haar roept.

Ze ontvangt werken en werkes ter spreiding van de uitgevers, soms met ingezonden reclame.

Die uitgevers staan er op dat de recessie gunstig zij, of dat men ze anders liever achterwege late. Hun advertenties maken ze er afhankelijk van.

Geldt het nu een werk dat ieder leest, en dat opgang maakt, dan natuurlijk is zulk een recessie geen moeilijke zaak: Men behoeft dan slechts echo te zijn van wat reeds een ieder uitroept.

Maar is het een onbekend werk, dat men eerst lezen, en waarvoor men zich zoodoende een opinie vormen moet, dan staat het haachelijk.

Wie heeft tijd om soms in één week, enkel voor zijn blad, drie vier werken, waar hij voor zichzelf niets aan heeft, door te lezen?

Wie is in staat al deze veelsoortige werken met oordeel des onderscheids te schatten?

Een groot blad dat over duizenden en tien-duizenden beschikt, stelt daar mannen van het vak voor aan en betaalt ze. Maar hoe onze pers, waarvan zelfs de redacteuren soms tranenbrood eten?

Resultaat is dan ook meestal, dat men zich met een niets zeggende aankondiging er van afmaakt, vaak zonder het werk gelezen te hebben.

Het stoflijk belang van den uitgever en van het publiek verwekt, dan ook nietteerd in ernstige moeilijkheid.

Een ongunstige recessie is voor onze uitgevers, de dood, en dit kost den uitgever soms schatten; een verlies dat hem, soms ruïneert.

Daarom rijst de vraag, of men niet nog het verstand zou komen door een gesalarieerde commissie aan te stellen, die de kopij beoordeelt, en zo getrukt werd.

Dan kon elk uitgever zich vooraf vergewissen of het oordeel van deze commissie gunstig was. Er kon in de uitgave melding van dat oordeel worden gemaakt. En wie tegen het oordeel van deze commissie in toch wilde uitgeven, had het dan aan zich zelf te wijten.

Leverde zulk een commissie haar beoordeeling dan tegen vergoeding van kosten voor b.v. drie gulden per vel, dan kon er een zelfstandige commissie ontstaan, die schier uitsluitend voor deze zaak leefde, en zou de pers, en publiek, en uitgever uit heel wat moeilijkheid gered zijn.

Dächsel.

Van DACHSEL's tweeden druk, onder redactie van Ds. H. van Griethuysen, te Oosterwolde, verschenen dezer dagen het tweede deel, dat Jozua, Richteren, Ruth, 1 en 2 Samuel en 1 en 2 Koningen biedt, in ruim 800 bladzijden.

Die beperking is een voordeel, dat nog veel sterker bij de volgende deelen zal uitkomen.

Het is zoo practischer, en het weglaten van veel dat slechts zijdelings uitlegkundig belang bood, doet ons dezen tweeden druk zelfs voorkeur geven boven den eersten.

Aan Ds. van Griethuysen mag dan ook de lof niet onthouden, dat deze druk met zorg en helder oordeel is nagezien. Hij kan in menig opzicht ook aan de Dienaren des Woords worden aanbevolen.

Toch is Dächsel meer op de Bijbelvaste en Bijbelminnende geloovigen berekend, en menig huisvader zou goed doen, zoo hij, alvorens zijn hoofdstuk in den huislijken kring voor te lezen, dat hoofdstuk eerst eens in Dächsel nasat.

Dit leidt tot beter begrip; daardoor tot beter lezen; en geeft gelegenheid om bij een moeilijk vers een woord ter explicatie in te lassen.

Just daarom zouden we wel gewenscht hebben, dat de geachte redacteur meer profijt van onze Kanttekenaren getrokken had; niet om ze volledig over te drukken, maar wel om bij plaatsen van gewicht ook hun gevoelen mede te deelen.

Voor ons Gereformeerde volk in Nederland blijft toch als eerste autoriteit onze Staten-Bijbel gelden, en nu is het dubbel werk, zoo men eerst zijn Staten-Bijbel en dan Dächsel lezen moet.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTAGERS: Van L. te Lemmer, voor Kootwijk f. 1.—.

In hartelijken dank ontvangen voor onze Levenswijsheden: Van iemand die onbekend wenscht te blijven een pak boeken; van den heer C. Plag in Schiedam, een pak boeken.

Uit de Pers.

De Zuidhollandsche en Noordhollandsche kranten, die de pers van het Calvinisme in de hand leenwaren zijn.

In het een dat over de scholen handelt luidt het slot:

Zeker, we verwerven de calvinistische overheidsscholen, omdat de overheid geen scholen moet oprichten en daarom op het gebied der beginselen niet naar het Evangelie is.

Maar we leveren dan ook voor vrije scholen, omdat op dien bodem der vrijheid het calvinisme naar zijn beginsel in ruimte scholen kan bouwen en aanbieden aan het volk, als het best wat op onderwijs gebied aanboden kan worden.

En we twijfelen er geen oogenblik aan, of de ontwikkeling en opvoeding, die het calvinisme op schoolgebied bieden kan, zal onder den regen des Heeren door velen als het voortreffelijkste voor de jeugd in invloed en vrucht worden aangenomen.

Indien de scholen slechts waarlijk calvinistisch zijn in inrichting en onderwijs, calvinistisch, niet methodistisch, niet ethisch, niet doopersch.

Calvinistisch. Naar de zuivere lijnen der geboden, der ordinantie, der openbaring Gods.

Alle krachten behoren daarom aan de openbare scholen onttrokken te worden.

Omdat die scholen Gods Woord als de finkel des levens verworpen, en een natuur, een waarheid, een leven onderwijzen buiten verband met de komst, het koninkrijk en de genade van Christus, zijn zij uit den leugen, leeren zij slechts den leugen, en maken zij de leerlingen ongelukkig, omdat zij alle dingen ruiden uit het verband, waarin ze door de schepping door de genade Gods staan. Een leerling der openbare school is, — tensij hij door een andere ontwikkeling terecht gebracht wordt! — voor zijn leven lang ongelukkig, omdat hij op het gebied der onderscheiding alle dingen verkeerd ziet! Hij moet alles anders leeren zien, zal hij in al zijn wegen de vrede, den vrede, en den regen des Heeren niet missen. En in den regel blijft hij voor de rechte leiding in het leven, op welk gebied ook, ongeschikt — omdat hij te ver is van de waarheid.

Terwijl, tensij Gods genade hem onkoert, zijn weg in eenwege duisternis nitoopt, dewijl hij in gansch verkeerde richting geleid is.

Alle kracht wordt daarom aan de openbare school onttrokken en aan de school van calvinistische beginselen gewijd.

Bij veelvins beweeglijke tijden gaan we voor de scholen een schoone toekomst tegemoet, indien de Gereformeerden werken willen voor calvinistische scholen!

De dagen der openbare school in Nederland korten op. De pacificatie, waarvan ook wij ons steeds vooruit lofsmaakt, vindt zelfs haar nauwer verband verdedigers niet meer. De school volkszaak, — dat wordt, na de kweek, een der ernstigste eischen, en zelfs de vrienden der staatschool zullen na bittere teleurstelling voor dien eisch wijken.

Dan dan?

Maar zal het blijken, wie scholen kan oprichten, inrichten en besturen. Dan zal het blijken, wie een beginsel heeft, waartoe waarlijk een schoolwezen, een schoolorganisatie, een schoolmodel kan opkomen.

Slechts drie beginselen zullen dan kunnen blijven kampen om den prijs:

Socialistische scholen, Roomsche scholen en calvinistische scholen.

Drieërlei wetenschap, drieërlei pers, drieërlei volksbeweging, drieërlei levensinrichting, drieërlei invloed op alle gebied zal daaraan beantwoorden. Of — we emigren in een grenzeloze verwarring in biosel en tranen, in de klauwen van een dain-geland.

Daarom is ons spreken van calvinistische scholen niet een klank of leus, maar een ernstige gedachte.

We hebben nu jaren lang scholen met den Bijbel, zelfs kweekscholen gehad, maar tot een klare ontwikkeling der schoolgedachte, der schoolorganisatie, van de paedagogie en het schoolwezen uit een eigen beginsel is het niet gekomen.

Zulk een ontwikkeling had de openbare school wel, al was het een verwervelijke. Zulk een ontwikkeling kan de Roomsche school door haar hiërarchie wel bieden, — al is zij tegen Gods Woord. Zulk een ontwikkeling bereidt het kathedralesche roomsche school op een conscientieus op tot de Gereformeerden, om hun akker te beelden en hun zaad te zaaien! een aangrijpende dring, om te werken.

Onze belijdenis leide ons, Gereformeerden, het calvinisme als schoolbeginsel. In dat beginsel zit een paedagogie, zit een schoolorganisatie, zit een schoolwezen, zit een schoolwereld en een schoolorganisatie.

En naar toe van hoeler ziele overtuigd zijn, zit in dit calvinisme, als de zuiverste beschrijving van het licht, dat de Heere schonk, het beste, het edelste wat op schoolgebied gelden kan.

Maar nog eens, daarom is ons pleiten voor calvinistische scholen ook een conscientieus op tot de Gereformeerden, om hun akker te beelden en hun zaad te zaaien! een aangrijpende dring, om te werken.

De »Staat» doet het niet voor ons, gelijk voor de liberalen. De »hiërarchie» doet het voor ons niet, gelijk voor de Roomschen. Een wereldverband als het socialisme, hebben wij niet. Wij, calvinisten, moeten de vrijheid aandurven als David met zijn sling en Gideon met zijn keurbende. Wij moeten in het geloof zehen van schoolwezen tot ontwikkeling brengen.

Onze universiteit wat de wetenschappelijke voorlichting betreft, en onze schoolverenigingen wat de organisatie aanvang. En we moeten dat doen, terwijl in die aanvankelijke organisatie alle het woord heeft, de krachten onbegrensd en velen onkundig zijn; ja, zij het ook te goeder trouw, zonder te weten wat te doen, het leven in den weg gaan staan. En de achterlijken vormen veelal de meerderheid.

De school volkszaak.

Ja, dat is calvinistisch. Dat is ons uit het hart. Daar zullen we mee voor jiveren.

Maar indien het calvinistisch volk niet den ernst van zijn dag bekent, en was van alle methodistische lichthartigheid, de wegen kiest, die naar het beginsel zijn en de ruimte tot ontwikkeling van het beginsel, tot organisatie en samenwerking geven, dan zal datzelfde beginsel, »de school volkszaak» de dood zijn voor al onze scholen, — één alleen verdoemt — en slechte voor Rome en den antichrist is dan de school der toekomst.

Zou dat de vrucht zijn van onze belijdenis als calvinisten?

Van de genade, die de Heere ons schonk?

Van betekenis hierin is vooral wat Ds. Sikkel over de paedagogie en de organisatie zegt.

Meer dan het vierde eener eeuw bloeien thans onze Christelijke scholen, en nog altoos toef het opschieten van het Schoolwezen uit den wortel.

Men brengt geld saam, men bouwt scholen, men vormt onderwijzers, men geeft onderwijs